

Arktista aluetta koskeva yhdenmukainen EU:n politiikka – Usein kysyttyä

Bryssel 27. huhtikuuta 2016

Korkea edustaja ja Euroopan komissio esittävät yhdenmukaisen vastausta arktisen alueen haasteisiin.

1. Mikä on arktinen alue?

Vaikka arktiselle alueelle on olemassa erilaisia määritelmiä, yhteisessä tiedonannossa käsite ”arktinen alue” kattaa pohjoisnavan ympärillä napapiirin (66 astetta 32 minuuttia pohjoista leveyttä) pohjoispuolella sijaitsevan alueen. Siihen sisältyy Pohjoinen jäämeri ja alueita kahdeksasta valtiosta, jotka ovat Amerikan yhdysvallat, Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanskan kuningaskunta (Grönlanti ja Färsaaret mukaan luettuina) ja Venäjän federaatio.

2. Miksi arktinen alue on merkittävä EU:n kannalta?

Vaikka Euroopan unionilla ei ole välitöntä rantaviivaa Pohjoisella jäämerellä, se kytkeytyy erottamattomasti arktiseen alueeseen. Unionin ja arktisen alueen välillä on historiallisia, taloudellisia, kaupallisia ja maantieteellisiä yhteyksiä, ja monenlaisilla nykyisillä EU:n toimilla, rahoituksella, hankkeilla ja päätöksillä vaikutetaan jo nyt alueen kestävään kehitykseen.

Arktisen aavan meren alueen suojelemiseksi tarvitaan paljon työtä ilmaston muuttuessa ja ihmisen toiminnan lisääntyessä alueella. Arktisen aavan meren alueen kestävä hoito ei kuulu kansalliseen lainkäyttövaltaan, vaan vastuu siitä on maailmanlaajuinen, eli osan vastuusta kantaa myös Euroopan unioni. Lisäksi kolme arktisen alueen maata – Ruotsi, Suomi ja Tanska – ovat myös EU:n jäsenvaltioita. Sen lisäksi Euroopan unioni ylläpitää läheisiä suhteita Islantiin ja Norjaan, jotka ovat Euroopan talousalueen jäseniä, ja muun muassa Kanada ja Yhdysvallat ovat EU:n strategisia kumppaneita.

3. Mikä on arktisen alueen ympäristötilanne?

Arktinen alue lämpenee nopeasti. Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin viidennen arviointiraportin mukaan ikeroudan lämpötilat ovat nousseet useimmilla alueilla 1980-luvun alusta lähtien, ja nousun ennustetaan jatkuvan tulevaisuudessa. Tämä kehityssuuntaus antaa EU:lle vahvat perusteet tehostaa toimiaan ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja alueen ympäristön suojelemiseksi.

Jos lämpeneminen jatkuu, arktisella alueella voidaan kokea jäättömiä kesiä jopa seuraavien 20–40 vuoden kuluessa. Jo nyt merijään sulaminen ja avomeriteknologian nopea kehitys ovat lisänneet ihmisen toimintaa alueella, kuten meriliikennettä, kaivostoimintaa ja hiilivetyjen tuotantoa.

4. Millainen on arktista aluetta koskeva kansainvälinen oikeudellinen kehys?

Arktiseen alueeseen sovelletaan laajaa kansainvälistä oikeudellista kehystä, johon kuuluvat muun muassa

- YK:n merioikeusyleissopimus (UNCLOS), jossa vahvistetaan valtioiden lainkäyttöoikeudet eri merivöhykkeillä. EU on yksi merioikeusyleissopimuksen allekirjoittajista;
- Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO), Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestö, joka vastaa merenkulun turvallisuudesta ja turvatoimista sekä alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat IMO:n jäseniä. Euroopan komissiolla on tarkkailijan asema;
- Arktinen neuvosto on kansainvälinen, hallitusten välinen foorumi, joka käsittelee nimenomaan arktisen alueen kestäväää kehitystä ja ympäristönsuojelua. Se perustettiin vuonna 1996, eikä se käsittele rajariitoja, luonnonvaroihin liittyviä riitoja eikä muita, turvallisuusasioihin liittyviä kysymyksiä. EU osallistuu Arktisen neuvoston menettelyihin tilapäisenä tarkkailijana, kolme jäsenvaltiota on Arktisen neuvoston jäseniä (Ruotsi, Suomi ja Tanskan kuningaskunta) ja seitsemän jäsenvaltiota on pysyviä tarkkailijoita (Alankomaat, Espanja, Italia, Puola, Ranska, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta);
- Barentsin euroarktinen neuvosto (BEAC) on hallitustenvälisen ja alueidenvälisen yhteistyön foorumi Barentsin alueella. Euroopan komissio on sen täysjäsen;

- Pohjoinen ulottuvuus on EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteispolitiikkaa. Se käynnistettiin vuonna 1999, ja sen tavoitteena on luoda kehys, jolla edistetään vuoropuhelua ja käytännön yhteistyötä esimerkiksi talouden, kulttuurin, ympäristön ja liikenteen alalla.
- OSPAR-yleissopimuksen tarkoituksena on suojella meriympäristöä ja meren ekosysteemejä kasvavilta uhkilta, jotka liittyvät ympäristön pilaantumiseen ja merenkulkuun sekä ilmastonmuutokseen ja ihmisten lisääntyvään läsnäoloon.

5. Miten EU osallistuu arktisen alueen työhön?

EU:n intressit arktisella alueella liittyvät moniin aloihin, joita ovat muun muassa ympäristö, energia, liikenne ja kalastus. Euroopan unioni on kauan ollut aktiivinen arktisen alueen yhteistyössä ennen kaikkea pohjoisen ulottuvuuden politiikan puitteissa Venäjän, Norjan, Islannin, Suomen ja Ruotsin kanssa sekä Barentsin euroarktisessa neuvostossa. Euroopan unioni on myös ollut tilapäisenä tarkkailijana Arktisessa neuvostossa jo usean vuoden ajan, ja se on edistänyt arktisen neuvoston työtä.

EU on yksi suurimmista arktisen alueen tutkimuksen tukijoista: vuodesta 2002 alkaen siihen on osoitettu EU:n talousarviosta 200 miljoonaa euroa, minkä lisäksi tulevat yksittäisten EU:n jäsenvaltioiden rahoitusosuudet. Viimeaikaisissa ja meneillään olevissa hankkeissa on käsitelty monia erilaisia kysymyksiä, jotta saataisiin kattava kokonaiskuva muuttuvasta arktisesta alueesta. Yhtenä tutkimusaiheena on ilmastonmuutoksen vaikutus alueen ekosysteemiin ja keskeisiin talouden aloihin. Muissa hankkeissa tutkitaan arktisen alueen merijään, jäätiköiden ja mannerjäätikön kehitystä sekä niiden kutistumisen vaikutuksia merenpinnan tasoon. Hankkeessa, johon osallistuivat kaikki arktisen alueen maat, laadittiin ensimmäinen yhdenmukaistettu arviointi alueen maaperäolosuhteista, [pohjoisen napa-alueen maaperäkartasto \(Soil Atlas of the Northern Circumpolar Region\)](#). Lisäksi useilla hankkeilla on vahvistettu alueen tutkimusinfrastruktuuria hyödyntäen muun muassa [Interact-verkosto](#), joka muodostuu arktisen alueen eri osissa sijaitsevista 70 tutkimusasemasta.

EU:n jäsenvaltioiden hallinnassa oleva kauppalaivasto on yksi maailman suurimmista, ja EU:n teollisuudella on huomattavaa kokemusta merenkulusta, laivanrakennuksesta, satelliittinavigoinnista, etsintä- ja pelastuspalveluista ja satamainfrastruktuurien kehittämistä. Sillä on huomattavat mahdollisuudet tukea kasvua ja kehitystä ja varmistaa samalla tiukimpien ympäristövaatimusten noudattaminen.

Lisäksi EU myöntää erilaisten aloitteiden kautta huomattavia määriä rahoitusta alkuperäiskansoille ja paikallisväestöille. Yhteisrahoituskauden 2007–2013 rahoitusohjelmien kokonaismäärärahat ovat 1,14 miljardia euroa. Jos EU:n jäsenvaltioiden yhteisrahoitus lasketaan mukaan, määrä on 1,98 miljardia euroa. Euroopan rakenne- ja investointirahastoista investoidaan alueella vuosina 2014–2020 yli miljardi euroa strategiaan aloihin, kuten tutkimukseen ja innovointiin, pienten yritysten tukemiseen ja puhtaaseen energiaan.

6. Miksi Euroopan komissio ja korkea edustaja esittävät tämän tiedonannon nyt?

Euroopan parlamentti ja neuvosto pyysivät vuonna 2014 komissiota ja korkeaa edustajaa laatimaan yhdenmukaisen politiikan arktisen alueen asioille ja yhtenäisemmän kehityksen EU:n toimille ja rahoitusohjelmille. Alueen tilanteen kehitys osoittaa selvästi, että entistä tehokkaammat EU:n toimet ovat tarpeen. Ilmastonmuutos etenee alueella nopeammin ja kattavammin kuin ennusteissa on arvioitu, ja kolmanneksi suurimpana kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajana EU on vastuullisena kumppanina mukana hillitsemässä tätä kehitystä.

Vastaavasti kestävä kehitys on sekä välttämätöntä että mahdollista arktisella alueella. EU:lla on ehdottomasti mahdollisuus parantaa arktisen alueen sosioekonomista kestokykyä sekä edistää tarvittavaa tiede-, tutkimus- ja innovointitoimintaa. EU:lla on huomattavasti resursseja, tietoa ja tutkimuskapasiteettia, joita se voi osoittaa alueellisesti ja kansainvälisesti merkittävien kysymysten ratkaisemiseen. Tänä päivänä hyväksytyssä yhteisessä tiedonannossa käsitellään kaikkia näitä seikkoja.

7. Mitä toimia ehdotetaan?

Yhdenmukaiseen politiikkaan sisältyy 39 toimea, joiden tavoitteena on kehittää edelleen arktista aluetta koskevaa EU:n toimintaa kolmella toisiinsa läheisesti liittyvällä alalla:

A.) Ilmastonmuutoksen torjumista ja ympäristönsuojelun turvaamista tukevat toimet:

- EU on jo sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoihin. EU pyrkii varmistamaan Pariisissa viime joulukuussa saavutetun ilmastopimuksen kansainvälisen täytäntöönpanon. EU:n talousarviosta on varattu jo nyt 20 prosenttia ilmastonmuutokseen sopeutumista ja ilmastonmuutoksen hillintää koskeviin toimenpiteisiin.
- EU on valmiina tekemään yhteistyötä arktisen alueen valtioiden ja niiden paikallisväestöjen ja alkuperäisyhteisöjen kanssa sekä toimimaan asiaa käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla, jotta

- arktiselle alueelle voidaan laatia kunnianhimoinen ohjelma ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.
- EU aikoo myös olla mukana kansainvälisissä toimissa, joilla rajoitetaan noki- ja metaanipäästöjä.
- EU:n aikomuksena on säilyttää arktiseen tutkimukseen Horisontti 2020 ohjelmasta myönnettävä rahoitus nykyisellä tasolla (keskimäärin 20 miljoonaa euroa vuodessa). Noin 40 miljoonaa euroa on jo varattu vuosia 2016 ja 2017 varten hankkeisiin, jotka koskevat seurantaa, pohjoisen pallonpuoliskon sääoloja ja ilmastonmuutosta sekä ikiroudan vähenemistä.
- Kaksikymmentäkaksi EU:n johtavaa arktisen alueen tutkimuslaitosta laatii yhdenmisen eurooppalaisen napa-alueiden tutkimusohjelman osana EU-PolarNet-aloitetta.
- EU aikoo tukea arktisen alueen tutkimusinfrastruktuurin (tutkimusasemien ja alusten, satelliittihavainnoinnin) ja avointen tietoresurssien valtioiden rajat ylittävää hyödyntämistä. EU:n Copernicus-avaruusohjelman kautta tuetaan kansainvälistä tutkimustyötä, joka koskee ilmastonmuutosta arktisella alueella.
- Useat kansainväliset sopimukset, kuten biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimus, ovat erittäin merkityksellisiä arktisen alueen kannalta, mutta läheskään kaikki allekirjoittajat eivät vielä ole panneet sopimusta täytäntöön; EU pyrkii edistämään täytäntöönpanoa.
- Epäpuhtaudet ja raskasmetallit, jotka nykyisin saastuttavat arktisen alueen ravintoverkkoa, olisi poistettava käytöstä vaiheittain vuoteen 2020 mennessä.
- Osana Pohjoisen jäämeren kestävästä hallinnoinnista EU tukee suojeltujen merialueiden verkoston kehittämistä arktisella alueella. EU on halukas laatimaan kansainvälisen sopimuksen sääntelemättömän kalastuksen estämiseksi Pohjoisen jäämeren keskiosissa. Pitkällä aikavälillä meren elollisten luonnonvarojen hallinnan on joko kuuluttava alueelliselle kalastushoitojärjestölle tai siitä on laadittava sopimus.

B.) Alueen kestävästä kehitystä tukevat toimet:

- Arktisen alueen eurooppalainen osa kärsii ali-investoinnista, vaikka innovoinnin, infrastruktuurin kehittämisen – kuten liikenneyhteyksien parantamisen – ja yritysten tukemista varten on olemassa lukuisia EU:n rahoitusvälineitä ja -palveluja (esimerkiksi Euroopan investointiohjelma, Euroopan laajuiset liikenneverkot, InnovFin-aloite ja Yritys-Eurooppa-verkosto). Siksi komissio pyrkii vahvistamaan arktisen alueen kannalta merkityksellisten EU:n rahoitusohjelmien välistä koordinointia, määrittämään keskeisiä investointi- ja tutkimuspainopisteitä sekä helpottamaan sidosryhmien valmiuksien parantamista alueen taloudellisen tuen maksimoimiseksi.
- EU:n avaruusohjelmilla ja kohdennetuilla EU:n tutkimushankkeilla edistetään merenkulun turvallisuutta alueella alusliikenteen ja jään liikkeiden seurannan ja valvonnan avulla (Copernicus) ja tarjoamalla navigointipalveluja (Galileo).

C.) Kansainväliset yhteistyötöimet:

- EU toimii edelleen aktiivisesti arktisen alueen kannalta tärkeillä kansainvälisillä foorumeilla, kuten Arktisessa neuvostossa, Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja pohjoisen ulottuvuuden foorumilla.
- EU tekee yhteistyötä kaikkien arktisen alueen kumppaneidensa kanssa, eikä ainoastaan niiden kolmansien maiden kanssa, joilla on alueita arktisella alueella, vaan myös muiden intressejään arktisella alueella kasvattavien maiden – kuten Intian, Japanin ja Kiinan – kanssa, esimerkiksi tieteen ja tutkimuksen alalla.
- Koska EU:n toiminta vaikuttaa alueeseen välittömästi, EU jatkaa yhteydenpitoa arktisen alueen alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen kanssa sen varmistamiseksi, että niiden oikeuksia kunnioitetaan ja niiden näkemykset tulevat huomioiduiksi EU:n politiikkojen laadinnassa.

8. Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Jotta varmistetaan EU:n arktisen alueen politiikan johdonmukaisuus, tehokkuus ja jatkuvuus, Euroopan unionin neuvostoa (jäsenvaltioita) ja Euroopan parlamenttia pyydetään nyt esittämään näkemyksensä tästä yhteisestä tiedonannosta.

Lisätietoja

http://eeas.europa.eu/arctic_region/index_en.htm

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_fi.htm

MEMO/16/1540

Lisätietoa tiedotusvälineille:

[Maja KOCIJANCIC](mailto:Maja.KOCIJANCIC@ec.europa.eu) (+32 2 298 65 70)

[Enrico BRIVIO](#) (+32 2 295 61 72)
[Adam KAZNOWSKI](#) (+ 32 2 298 93 59)
[Iris PETSA](#) (+32 2 299 33 21)

Lisätietoa yleisölle: [Europe Direct](#) -palvelu, puh. [00 800 67 89 10 11](#) tai [sähköposti](#)